

KÖZLEMÉNY

értékelési szempont(ok) előírásával kapcsolatban követendő közbeszerzési gyakorlatról

A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) 194. § (3) bekezdése alapján a Miniszterelnökség az ellenőrzési tapasztalatokra figyelemmel – annak érdekében, hogy a hazai közbeszerzések minél inkább megfeleljenek az uniós források felhasználásának előfeltételét jelentő, a közbeszerzések jogszerű megvalósítására vonatkozó követelményeknek – jelen közleményben hívja fel a Tisztelt Kedvezményezettek, illetve a Támogatást Igénylők, valamint az egyéb Ajánlatkérők figyelmét, hogy a közbeszerzési eljárást megindító felhívásaik előkészítésekor az értékelési szempontokat az alábbiak figyelembevételével határozzák meg.

Az értékelési szempontoknak (az Európai Bizottság által képviselt álláspont szerint (is)) a következőket kell teljesíteniük:

- fontosság/prioritás alapján kell őket súlyozni és a specifikáció követelményeire kell összpontosítaniuk;
- kapcsolódniuk kell a szerződés tárgyához;
- nem adhatnak az ajánlatkérőnek „korlátlan választási szabadságot”;
- fel kell őket tüntetni vagy a felhívásban vagy a tenderdokumentációban;
- mérhetőnek kell lenniük és minden egyes szempontra (amely vonatkozásában értelmezhető) meg kell határozniuk egy tartományt, mely tartalmazza az ajánlatkérő számára elfogadható minimum és maximumértéket;
- biztosítaniuk kell, hogy az ajánlattevői megajánlások/vállalások az eljárás bírálati szakaszában és a vonatkozó szerződés teljesítése során is ellenőrizhetőek (1. az ajánlattevői megajánlások/vállalások ellenőrzésére (bírálati szakaszban és az érintett szerződés teljesítése során) vonatkozó módszert az ajánlatkérőnek a kiírásban (közbeszerzési eljárás dokumentumaiban) rögzíteni szükséges 2. az ajánlattevői megajánlások/vállalások megsértése esetén alkalmazásra kerülő szankciókat a kiírásokban szintén rögzíteni szükséges);
- oly módon kell őket kialakítani és megfogalmazni, hogy az összes résztvevő ugyanúgy értelmezze őket; valamint
- meg kell felelniük az uniós jog alapelveinek, különösen az EUSZ alapelveinek (egyenlő bánásmód, átláthatóság, megkülönböztetésmentesség, arányosság).

A 2014/24/EU irányelv (92) preambulumbekzdésének második bekezdése alapján **„A választott odaítélési szempontok nem ruházhatnak korlátlan választási szabadságot az ajánlatkérő szervre, továbbá biztosítaniuk kell a tényleges és tisztességes verseny lehetőségét, és olyan szabályoknak kell hozzájuk tartozniuk, amelyek lehetővé teszik az ajánlattevők által benyújtott információk hatékony ellenőrzését”.**

Az Irányelv 67. cikk (4) bekezdése megismétli a preambulumban az értékelési szempontok hatékony ellenőrzésének szükségességére vonatkozóan megfogalmazottakat, továbbá rögzíti, hogy **„Kétség esetén az ajánlatkérő szervnek érdemben meg kell győződnie az ajánlattevő által benyújtott információk és bizonyítékok helytállóságáról”.**

A fentiekre - illetőleg a Kbt. vonatkozó rendelkezéseire, különös tekintettel a 76. § (6) bekezdés b) pontjában, valamint 76. § (13) bekezdésében rögzítettekre - figyelemmel **az ajánlatkérőknek a közbeszerzési dokumentumokban ki kell alakítaniuk az értékelési szempontok hatékony ellenőrzést lehetővé tevő feltételrendszert/intézkedéseket (mind az eljárás bírálati (adott esetben értékelési) szakaszára, mind az eljárás eredményeként megkötésre kerülő szerződés teljesítési szakaszára vonatkozóan).** Ha ezek az (ellenőrzést biztosító) intézkedések

hiányoznak, vagy nem egyértelműek és túl általánosak, az kockáztatja a közbeszerzési eljárás átláthatóságát és tárgyilagosságát.

Az értékelési szempontok ellenőrzésével összefüggésben az Európai Unió Bíróságának C-448/01. sz. ügyben hozott ítélete a mérvadó, amelyben rögzítésre került, hogy „amennyiben egy ajánlatkérő szerv olyan odaítélési szempontot határoz meg, amely tekintetében nem szándékozik, továbbá nem is képes ellenőrizni az ajánlattevők által szolgáltatott információk pontosságát, sérti az egyenlő bánásmód elvét, mivel az ilyen jellegű szempontok nem biztosítják a pályázati eljárás átláthatóságát és tárgyilagosságát. Ezért az ajánlattevők által szolgáltatott információk hatékony ellenőrzését lehetővé nem tevő követelményeket támasztó odaítélési szempontok ellentétesek a közösségi közbeszerzési jog elveivel.”

A fentiek irányadóak valamennyi közbeszerzési eljárás és valamennyi értékelési szempont vonatkozásában.

Az alábbiakban egyes, a közbeszerzési eljárásokban gyakran alkalmazott értékelési szemponttal összefüggésben kerülnek a vonatkozó elvárások ismertetésre.

a) Társadalmi/szociális szempontok

A társadalmi/szociális típusú értékelési szempontok (hazánkban tipikusan alkalmazott ilyen szempont a hátrányos helyzetű munkavállaló „megajánlását” lehetővé tevő előírás) alkalmazása olyan esetekben ajánlott, ahol az érintett szempont előnye egyértelműen igazolható, azonban nem javasolt e szempontok szisztematikus alkalmazása.

Az értékelési szempontoknak (az irányelv és az azt átültető Kbt. vonatkozó (76. § (6) bekezdés a) pont) előírására figyelemmel) közvetlenül kapcsolódniuk kell a szerződés tárgyához. **Az értékelési szempont közbeszerzési szerződés tárgyához történő kapcsolódását az ellenőrzést végző szervek abban az esetben ítélik/minősítik igazoltnak, ha a közbeszerzési eljárásra vonatkozó kiírásban kifejezetten rögzítésre kerül, hogy a hátrányos helyzetű munkavállaló(k) foglalkoztatására az adott közbeszerzési eljárás eredményeként megkötésre kerülő szerződés teljesítése során kerül sor.**

A fenti kikötés hiányában ugyanis nem állapítható meg, hogy a kötelezettségvállalás kapcsolódik a szerződés tárgyához, mivel abból, hogy a kötelezettségvállalás (a fenti kikötés nélkül) a közbeszerzési dokumentáció/ajánlat részét képezi, nem az következik, hogy a kötelezettségvállalás (csak) a teljesítendő (adott közbeszerzési eljárás eredményeként megkötésre kerülő) szerződéshez kapcsolódik, hanem az, hogy az akkor is teljesül, ha az ajánlattevő a hátrányos helyzetű munkavállaló(ka)t általában véve, a napi működése során alkalmazza/foglalkoztatja.

Az eddig kifejtettre tekintettel, amennyiben a kiírásban/szerződésben csak annyi kerül rögzítésre, hogy ajánlattevő vállalja/vállalta, hogy a szerződés végrehajtása során hátrányos helyzetű munkavállalót alkalmaz, az nem vonja maga után azt, hogy ez a foglalkoztatás az adott közbeszerzési eljárás eredményeként megkötésre kerülő szerződés teljesítéséhez kapcsolódik ténylegesen, azaz ez esetben hiányzik az értékelési szempont szerződés tárgyához való kapcsolódása.

A fentiekre tekintettel elvárás, hogy ajánlatkérők a közbeszerzési dokumentumokban kifejezetten rögzítsék (az adott értékelési szempont alkalmazása esetén), hogy a hátrányos helyzetű munkavállaló dokumentáltan és kimutathatóan az adott szerződés teljesítésével összefüggésben kerül foglalkoztatásra, azaz a vonatkozó értékelési szempontra bemutatott hátrányos helyzetű munkavállaló(k) az eljárás eredményeként megkötésre kerülő szerződés teljesítésében fog(nak) részt venni, az értékelési szempont meghatározásának módjától függően, figyelemmel a szerződés teljesítési határidejének (esetleges) módosításaira is.

A fentiek mellett elvárás az is, hogy a közbeszerzési eljárás bírálati szakaszában (a bírálat/értékelés során) is megvalósuljon az adott vállalat tényleges ellenőrzése, ami a vállalatok alátámasztásának megkövetelése útján érhető el.

A fentiek átültetése a gyakorlatba:

A közbeszerzési dokumentációban rögzítésre kerül, hogy az értékelési szempontra figyelemmel bemutatásra kerülő hátrányos helyzetű munkavállaló(k) az adott közbeszerzési eljárás eredményeként létrejövő szerződés teljesítésében fog(nak) részt venni (az értékelési szempont meghatározásának módjától függően figyelembe véve a szerződés végrehajtására vonatkozó határidő módosítását is), továbbá a kiírás feltételrendszerének meghatározása során arra figyelemmel szükséges eljárni, hogy az adott értékelési szemponttal összefüggésben bemutatásra kerülő hátrányos helyzetű munkavállaló(k) az ajánlatban

- név szerint kerüljenek megjelölésre;
- kerüljön bemutatásra, hogy a hátrányos helyzetű munkavállaló mi alapján/milyen szempontokra tekintettel (mely jogszabályi rendelkezés alapján) minősül hátrányos helyzetű munkavállalónak;
- a szerződés teljesítésével összefüggésben (annak során) milyen konkrét feladatokat fog ellátni (munkakör, pl. „betanított munkás” megjelölése nem elegendő, konkrétan fel kell tüntetni az adott műszaki tartalom keretében elvégzendő feladatokat);
- továbbá szükséges a hátrányos helyzetű munkavállalói „minőség” igazolására vonatkozó dokumentumok ajánlatban történő csatolása/bemutatása (pl. életkor igazolására személyi igazolvány másolata vagy más közokirat másolata).

Az adott ajánlattevői vállalásnak/megajánlásnak történő megfelelés ellenőrzése az ajánlatkérő részéről a szerződés teljesítése során is elvárás, azaz a kiírásoknak (közbeszerzési dokumentumoknak) részét kell képeznie annak is, hogy az értékelési szempont keretében az ajánlattevő által tett vállalat betartását milyen módszerrel és időközönként (az adott beszerzés sajátosságaira tekintettel) fogja ajánlatkérő ellenőrizni a szerződés teljesítése során, mely ellenőrzésnek alkalmasnak kell lennie arra, hogy lehetővé tegye az ajánlattevők általi vállalatok hatékony ellenőrzését (pl. jelenléti ív, olyan igazoló dokumentum, amely bemutatja, hogy az érintett szerződés teljesítése során mely napon, az adott szerződéssel, annak teljesítésével összefüggésben milyen feladatot végzett el/látott el az értékelési szempontra bemutatott hátrányos helyzetű munkavállaló, amely tartalmazza az ajánlattevő, ajánlatkérő képviselőjében eljáró személyek és a szerződés teljesítésében közreműködő hátrányos helyzetű munkavállaló aláírását).

A közbeszerzési dokumentumokban arra vonatkozó előírást is szükséges szerepeltetni, hogy milyen jogi következményekkel jár (a nyertes) ajánlattevőre (szerződő félre) amennyiben a szerződés teljesítése során nem tesz eleget az értékelési szempontra tett vállalatának, ezen jogkövetkezmény nem lehet csupán névleges vagy elhanyagolható, azaz kellő súlyú joghátrányt kell biztosítania.

Ajánlatos továbbá, hogy ezekhez a szempontokhoz minden esetben viszonylag kis súlyszámot rendeljenek az ajánlatkérők (a súlyszám meghatározásánál figyelemmel szükséges lenni az időarányokra is, azaz arra, hogy az adott értékelési szempont miként kerül(t) meghatározásra, az érintett hátrányos helyzetű munkavállaló(k) foglalkoztatása a szerződés (adott esetben annak módosítására is figyelemmel) teljes időtartama alatt vagy a szerződés teljesítése során bizonyos időtartam keretében vállalható/elvárt).

A szerződés teljesítése során (az ajánlatban) az értékelési szempontra bemutatott/ az arra tett vállalatára figyelemmel foglalkoztatott hátrányos helyzetű munkavállaló személye az ajánlatkérő

hozzájárásával szerződés módosítás nélkül változhat, annak igazolása mellett, hogy a bevonásra kerülő személy szintén hátrányos helyzetű munkavállaló.

b) Környezetvédelmi szempontok

A környezetvédelmi értékelési szempontokat illetően a vállalás típusú szempontokat azokra az esetekre kell korlátozni, ahol a szempontokhoz az ajánlatkérő konkrét mérhetőséget is hozzárendel, mivel ennek hiányában az adott szempont alkalmazása előnyt nem jelent a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat kiválasztása körében (pl. nem megfelelő szempont, hogy „ajánlattevő vállalja, hogy a munkaterületen figyeli és dokumentálja az élővilágot”).

A fentiekre tekintettel **nem értékelhetők az olyan kötelezettségvállalások sem, amelyeknek a betartását környezetvédelmi, természetvédelmi vagy a veszélyeztetett fajok védelmére vonatkozó jogszabályok előírják, vagy egyéb jogszabályi kötelezettségen alapulnak.**

A 2014/24/EU irányelv 67. cikkének (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy *„Az odaítélési szempontok megválasztása nem eredményezheti azt, hogy az ajánlatkérő szerv korlátlan választási szabadsággal rendelkezzen. Az említett szempontoknak biztosítaniuk kell a tényleges verseny lehetőségét, és olyan előírásokat kell hozzájuk kapcsolni, amelyek lehetővé teszik az ajánlattevők által benyújtott információk tényleges ellenőrzését annak megállapítása érdekében, hogy az ajánlat mennyiben felel meg az odaítélési szempontoknak.”*

A fenti rendelkezések (összhangban a Kbt. 76. § (13) bekezdésében rögzítettekkel) a közbeszerzési eljárás bírálati (adott esetben értékelési) szakaszára vonatkoznak, és megkövetelik, hogy az értékelési szempontokhoz olyan előírásokat kapcsoljanak az ajánlatkérők, amelyek lehetővé teszik az ajánlattevők által tett vállalások/megajánlások tényleges ellenőrzését annak megállapítása érdekében, hogy az ajánlat mennyiben felel meg az értékelési szempont(ok)nak, az azokra tett vállalásoknak.

A fentiekre figyelemmel **a közbeszerzési dokumentumokban szükséges rögzíteni a környezetvédelmi értékelési szempontokra tett vállalások ajánlatkérő általi (az eljárás bírálati szakaszában történő) ellenőrzésének pontos módját, az ajánlattevőknek pedig ezen ajánlatkérő által rögzített módszerre tekintettel (már az ajánlatukban is) be kell mutatniuk, hogyan tervezik teljesíteni a környezetvédelmi értékelési szempontokra tett vállalásaikat (pl. szakmai ajánlat, adott esetben részletes fenntarthatósági terv).**

Az ajánlatkérők által kialakításra kerülő értékelési szempontrendszerrel, az ajánlattevői vállalások ellenőrzésével kapcsolatban elvárás, hogy az értékelési szempontokra tett vállalás/megajánlás vizsgálata ne korlátozódjon arra, hogy az adott szempontnak történő megfelelést ajánlattevő vállalta/vállalja-e, azaz kizárólag igen/nem típusú értékelési szempontrendszer kialakítása, arra történő igen vagy nem megajánlás, mert ez - az ellenőrzést végző szervek álláspontja alapján - egy „kipipálós feladatmegoldás”, ami pusztán formalitás, és olyan helyzetet idézhet elő, amelyben az ajánlattevő a megtett vállalása alapján ugyan az adott eljárás nyertese lesz, azonban a teljesítéskor kiderül, hogy a valóságban nem képes a vállalását teljesíteni. Az ajánlatkérő kötelessége azt biztosítani, hogy csak az lehessen az eljárás nyertese, aki a megkötendő szerződés vonatkozásában vállalt feltételeknek az első perctől eleget tesz, ezt pedig csak az ajánlattevő által az ajánlatban biztosított információk hatékony ellenőrzésével és alátámasztó bizonyítékok becsatolásának előírásával érheti el az ajánlatkérő.

Az adott ajánlattevői vállalásnak/megajánlásnak történő megfelelés ellenőrzése az ajánlatkérő részéről a szerződés teljesítése során is elvárás, azaz a kiírásoknak (közbeszerzési dokumentumoknak) részét kell képeznie annak is, hogy az értékelési szempont keretében az ajánlattevő által tett vállalás betartását milyen módszerrel fogja ajánlatkérő ellenőrizni a szerződés teljesítése során, mely ellenőrzésnek alkalmasnak kell lennie arra, hogy lehetővé tegye az ajánlattevők általi vállalások hatékony ellenőrzését.

A közbeszerzési dokumentumokban arra vonatkozó előírást is szükséges szerepeltetni, hogy milyen jogi következményekkel jár (a nyertes) ajánlattevőre (szerződő félre) amennyiben a szerződés teljesítése során nem tesz eleget az értékelési szempontra tett vállalásának, ezen jogkövetkezmény nem lehetnek csupán névleges vagy elhanyagolható, azaz kellő súlyú joghátrányt kell biztosítania.

Ajánlatos továbbá, hogy ezekhez a szempontokhoz minden esetben viszonylag kis súlyszámot rendeljenek az ajánlatkérők.

Környezetvédelmi értékelési szempontként eszköz felhasználására vonatkozó előírás, pl. újrahasznosított papír, korszerű irodatechnikai eszközök teljesítés során történő alkalmazásának/használatának vállalására vonatkozó **megajánlás lehetővé tétele esetén az adott értékelési szempont szerződés tárgyához történő kapcsolódásának biztosítása érdekében az ajánlatkérőnek a közbeszerzési dokumentumokban szerepeltetnie kell, hogy az érintett eszköz felhasználását**, pl. újrahasznosított papírt, korszerű irodatechnikai eszközöket **az adott közbeszerzési eljárás eredményeként megkötésre kerülő szerződés teljesítése során szükséges a (nyertes) ajánlattevőnek alkalmaznia/használnia.**

Kérem a Tisztelt Kedvezményezetteket, illetve a Támogatást Igénylőket, valamint az egyéb Ajánlatkérőket, hogy az eredményes forrásfelhasználás és az utólagos pénzügyi korrekciók elkerülése érdekében a fentiek gondos figyelembe vételével szíveskedjenek eljárni. A Miniszterelnökség a közbeszerzések dokumentumainak (előzetes) ellenőrzése során szintén a fentiekben foglaltakra figyelemmel fog eljárni.

